

Riigiabi ja ostumenetluse reeglid energiasalvestuse pilootprojektide meetmes

*Euroopa Liidu
taaste- ja vastupidavusrahastu*

Rahastanud Euroopa Liit
NextGenerationEU

Eesti
tuleviku heaks

Silver Nittim
jurist
Silver.Nittim@kik.ee

Riigiabi mõiste (EL Lepingu art 107)

Riigiabi on igasugune eelis, mida annavad avaliku võimu organid riigi vahenditest ettevõtjale ja mis kasvõi potentsiaalselt võib moonutada konkurentsi ning kaubandust Euroopa Liidus.

4 riigiabi kriteeriumit (peavad olema kõik täidetud);

- abi antakse riigi, linna või valla vahenditest;
- abimeetmel on **valikuline iseloom** st ta on suunatud teatud ettevõtjale, ettevõtjate grupile või mingite kindlate kaupade tootmiseks;
- abimeede annab **eelise** abi saajale;
- abimeede **moonutab või võib moonutada konkurentsi ja kaubandust** Euroopa Liidu riikide vahel.

Lubatavad riigiabi andmise vormid

- **Riigiabi teatis**- Tuleb taotleda eraldi Euroopa Komisjoni luba meetme või projekti raames abi andmiseks
- Vähese tähtsusega abi (EL määruse 1407/2013)- piiratud maht 200 000 eurot „ettevõtte“ kohta kolme majandusaasta jooksul
- Üldise grupierandi määrus (EL määrus 651/2014)

Üldise grupierandi määrus- sissejuhatus

- Sätestab, et kui abi vastab teatud konkreetsetele tingimustele määruses, on selle andmine kooskõlas EL toimimise lepingu art-dega 107 ja 108
- ÜGEM alusel antava abi puhul ei pea esitama Euroopa Komisjonile riigiabi taotlust ega saama Komisjoni heakskiitu
- NB! Euroopa Komisjonil on järelevalve õigus ja lõplik pädevus kõigi ÜGEM nõuete tõlgendamisel
- **Aastal 2023 jõustumas uus muudatuste pakett**

Ergutav mõju – ÜGEM art 6

Art 6 lg 2: *“Abil loetakse olevat ergutav mõju, kui abisaaja on asjaomasele liikmesriigile esitanud kirjaliku abitaotluse enne projekti või tegevusega seotud töö alustamist. ”*

Töö alustamine lepingu sõlmimine või muul viisil siduva kohustuse võtmine enne taotluse esitamist. NB! – Laiem projekti mõiste.

Vt ka EK kohtuasja C-349/17 Eesti Pagar

- Asjaolu, et lepingust ei tulene mingeid negatiivseid tagajärgi kohustuste täitmata jätmise korral, ei välista ergutava mõju nõude rikkumist
- Õiguspärane ootus ei välistanud abisaaja vastutust ja tagasinõuet

Ergutav mõju 2

- EK (state aid wiki): Kui varem sõlmitud lepingus on kohustuste tekkimise eeltingimuseks riigiabi saamine, siis on ergutav mõju olemas
- NB! Projekti hulka ei loeta nõ „ettevalmistavaid tegevusi“. Täpsem def ÜGEM-s.
- Ergutava mõju eelduseks on, et abitaotluses on kõik art 6 lg-s 2 toodud kohustuslikud osad!

Ergutav mõju 3

Abitaotlused peavad sisaldama vähemalt järgmist teavet:

- a) ettevõtja nimi ja suurus;
- b) projekti kirjeldus, sealhulgas selle algus- ja lõppkuupäev;
- c) projekti toimumise koht;
- d) projekti kulude loetelu**
- e) abi liik (toetus, laen, garantii, tagasimakstav ettemakse, kapitalisüst vm) ning projekti jaoks vajaliku riikliku rahastamise summa.

NB! Taotluse muutmisel pärast tööde algust on alati küsimus, kas algset abitaotlust ja selle ergutavat mõju saab jätkuvalt arvesse võtta!

Ergutav mõju 4

Meie küsimus Euroopa Komisjonile seoses projekti kulude loeteluga: Kas seadmete, mis projekti kuludes loetletud, asendamise korral saab ergutavat mõju jätkuvalt tuvastada (asendatav seade ei olnud teiste seadmetega funktsionaalselt seotud ega vastastikku sõltuv).

EK (state aid wiki): *Article 6(2)(c) of the GBER requires that the aid application contains a list of the project costs. As long as the overall costs, as described in the aid application, are not increased due to a substitution of one item of equipment needed to carry out a project with another item of equipment, such a substitution is possible during the implementation phase of a project without this being in conflict with Article 6 of the GBER*

KOMMENTAAR: Üllatavalt soodne tõlgendus. On vaieldav, kas võeti ka arvesse konkreetseid asjaolusid või on see alati kohaldatav

ÜGEM alused meetmes

- **Art 41 - Taastuvallikatest toodetud energia edendamisse tehtavateks investeeringuteks ettenähtud abi** (TAT § 6 lg 2 p 2 - taastuvenergiast toodetud elektri energiasalvestusseadme projekteerimine ja rajamine ning sellega seotud tegevused.)
- **Art 46 - Energiatõhusale kaugküttele ja -jahutusele antav investeeringuteks ettenähtud abi** (TAT § 6 lg 2 p 1 - kaugkütteseaduse § 4 tähenduses soojusettevõtja poolt taastuvenergiast toodetud soojuse energiasalvestusseadme projekteerimine ja rajamine ning sellega seotud tegevused)

ÜGEM art 41 alusel antav abi I

- Taastuvenergiast toodetud elektri energiasalvestusseade
- Lg-d 2-4 Erinõuded biokütusest energia tootmisele ja hüdroelektrijaamadele
- Lg 5 – Seade peab olema uus, tegemist ei tohi olla varasema salvestusseadme asendamisega
- Lg 6- Abikõlblikud on täiendavad investeerimiskulud, mis on vajalikud selleks, et edendada energia tootmist taastuvatest allikatest. Variandid a) – c). Reeglina kohaldub salvestusseadmetele art 6 a)
- Abimäärad TAT-i kohaselt (§ 9 lg 6): Väikeettevõttele 50%, keskmise suurusega ettevõttele 40% ja suurettevõttele 30% AK kuludest

ÜGEM art 41 alusel antav abi II

Euroopa Komisjoni seisukoht veebruar 2022 (state aid wiki):

“ Under the current GBER, electricity storage projects are eligible for aid under article 41 insofar as **they form an integral part of a renewable energy investment, irrespective of whether the renewable investment precedes the storage investment.** In the proposed GBER amendment, Article 41 covers investment aid **for storage directly connected to a renewable generation facility** and **having as a maximum the same capacity as the connected generation facility.** **Both investments in storage connected to a new or existing renewable generation facility are eligible** under this article as long as art. 41 (1a) is respected.

Under both the current GBER and the proposed amendment, **storage can be supported only if it is installed behind the meter and in direct connection with a renewable energy generation facility,** new or pre-existing. To be eligible under the GBER, a storage investment must in principle **operate fully on the basis of the renewable energy produced in the connected facilities.** “

ÜGEM art 46 alusel antav abi I

- Taastuvenergiast toodetud soojuse energiasalvestusseade
- Art 2 – Abikõlblik kulu peab olema vajalik, et *"tootmisjaam saaks tegutseda tavapärase tootmisjaama asemel energiatõhusa kaugkütte ja jahutussüsteemina"*
- TAT tulenevad määrad (§ 9 lg 5): 30 protsenti (suur-), 40 protsenti (keskmine-) ja 50 protsenti (väikettevõtja) toetatavatest kuludest lõppsaaja jaoks, kes tegutseb elektri ja soojuse koostootmisjaamata kaugküttepiirkonnas.
- 15 protsenti (suur-), 25 protsenti (keskmine-) ja 35 protsenti (väikettevõtja) lõppsaaja jaoks, kes tegutseb elektri ja soojuse koostootmisjaamaga kaugküttepiirkonnas.

Vähese tähtsusega abi

- Riigiabiks ei loeta kuni 200 000 eurot ühele ettevõttele käesoleva aasta ja eelneva 2 majandusaasta sees
- TAT-I kohaselt toetuse määr 30 protsenti AK kuludest (TAT §9 lg 4)
- Üheks ettevõtteks loetakse ka teatud juhtudel omavahel seotud, nõ gruppi moodustavad ettevõtted (vt täpsemat selgitust VTA kinnituse vormilt)
- Samade kulude osas kumuleerimise keeld riigiabiga (VTA määruse art 5)

VKE mõiste

Suurettevõtte – Üle 250 töötajat ja aastakäive ületab 50 miljonit eurot ja/või aastabilansi kogumaht ületab 43 miljonit eurot.

Keskminse suurusega - Üle 50 inimese ja aastakäive ja/või aastabilansi kogumaht ületab 10 miljonit eurot.

Töötajate arvu ja rahaliste summade arvutamiseks kasutatakse viimase 2 või 3 heakskiidetud aruandeperioodi andmeid ning need arvutatakse aastapõhiselt. **Vt täpsemalt: VKE teatmik**

Sidusettevõtjad – nõ ülenev või alanev valitsev mõju (üle 50%)– väga nüansirikas teema:

Partnerettevõjad nõ ülenev või alanev mõju 25-50% VK teatmik:

Vt https://www.kik.ee/sites/default/files/st_ressursitohusus_riigiabi_vke.pdf

NB!

Ebaseaduslik riigiabi nõutakse tagasi koos intressiga vastavalt Euroopa Komisjoni määruse (EÜ) nr 794/2004, millega rakendatakse nõukogu määrust (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks (ELT L140, 30.04.2004, lk1–134), artiklile 9, sama määruse artikli 10 alusel liikmesriikidele teatavaks tehtud intressimäärale ja artiklis 11 nimetatud intressi kohaldamise meetodile.

Hanked – riigihange ja ostumenetlus (TAT § 22)

Lg 1- Hankija järgib RHS. Mittehankija järgib RHS § 3 põhimõtteid (ostumenetlus);

Lg 2- Kui asja, teenuse või ehitustöö eeldatav maksumus ilma käibemaksuta on madalam kui 100 000 eurot, küsib lõppsaaja kirjalikult vähemalt kolm võrreldavat hinnapakumust vastavas turusektoris tegutsevate isikutelt või avaldab hanketeate riigihangete registris.

Lg 3- Kui asja, teenuse või ehitustöö eeldatav maksumus ilma käibemaksuta on vähemalt 100 000 eurot, avaldab lõppsaaja hanketeate riigihangete registris.

Lg – 4- Kui asja, teenuse või ehitustöö eeldatav maksumus on vähemalt 100 000 eurot käibemaksuta, esitab lõppsaaja enne hanketeate avaldamist hankedokumentide kavandi ja hankelepingu projekti KIKile teadmiseks. KIK avaldab dokumentide kohta arvamuse 12 päeva jooksul.

Lg 5 - Projektiga seotud hanke menetlust ei või välja kuulutada enne taotluse rahuldamise otsuse jõustumist.

Lg 9 - Partnerile kohalduvad riigihanke ja ostumenetluse läbiviimisel lõppsaajale kehtestatud nõuded

RHS § 3 põhimõtted

- 1) hankija tegutseb riigihanke korraldamisel läbipaistvalt, kontrollitavalt ja proportsionaalselt;
- 2) hankija kohtleb kõiki isikuid, kelle elu- või asukoht on Eestis, mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis, muus Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis või Maailma Kaubandusorganisatsiooni riigihankelepinguga ühinenud riigis, võrdselt ja jälgib, et kõik isikutele seatavad piirangud ja kriteeriumid oleksid riigihanke eesmärgi suhtes proportsionaalsed, asjakohased ja põhjendatud;
- 3) hankija tagab konkurentsi efektiivse ärakasutamise riigihankel, kusjuures avalik-õigusliku juriidilise isiku või avalikke vahendeid kasutava eraõigusliku isiku osalemine riigihankes ei tohi moonutada konkurentsi tema poolt avalike vahendite kasutamise tõttu;
- 4) hankija väldib konkurentsi kahjustavat huvide konflikti;
- 5) hankija kasutab rahalisi vahendeid säästlikult ja otstarbekalt, sõlmib hankelepingu parima võimaliku hinna ja kvaliteedi suhte alusel ning viib riigihanke läbi mõistliku aja jooksul.

Vt: KIK juhised hangete läbiviimiseks RHS § 3 järgi:

https://kik.ee/sites/default/files/st_juhis_hanke_labiviimiseks_uldpohtotete_kohase_l_t_2019_0.pdf

Küsimused?

- **E-post: silver.nittim@kik.ee**

Täna kuulamast!

Rahastanud Euroopa Liit
NextGenerationEU

Eesti
tuleviku heaks